

K Ö N Y V E K

LÁZÁR GYÖRGY: 'A MAGYAR NEVELÉSTUDOMÁNY FELADATAI A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉBEN. (Szikra.)

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének köznevelésügyünkkel kapcsolatos határozata óta jelentékeny fejlődés tapasztalható köznevelésünk és neveléstudományunk területén. Az ellenséges elméletek és kártevők leleplezésekor megmutatta a Párt a köznevelés szocialista céljait és módszereit. Ebben a leleplező kritikai munkában jelentős szerepe volt Lázár György elvtársnak, 'Akadémiánk munkatársának, akinek a napokban megjelent könyve igen hasznos olvasmány nevelőink, nevelésügyi szakembereink számára.

Lázár György könyvének első része csekély kiegészítésekkel tartalmazza azt az átütő kritikai élel megírt cikkét, amelyet a magyar pedológia és ennek főképviseelője, Mérei Ferenc munkájával kapcsolatban írt. a Társadalmi Szemle ezévi évfolyamában. A pedológus Mérei még 1948-ban megjelent közleményében is a burzsoa tesztvizsgálatok eredményére hivatkozva merészelt írni a dolgozó osztályok gyermekeinek alacsonyabb értelmi színvonaláról. Lázár György Mérei „Önbírálatát“ és a pedológiát részletesen elemezve kimutatja, hogy Mérei és a magyar pedológia szemben állt a forradalmi elmélettel, mert a szocializmus építésében az imperializmus egyik elméletének legfőbb propagálója volt.

A kötet másik fele a szerzőnek azt a tanulmányát tartalmazza, amelyet a magyar nevelésügy mai helyzetével és feladataival kapcsolatban írt s amely, mint előadás az Akadémián is elhangzott. A Párt köznevelésünkkel kapcsolatos határozata után nem beszélhetünk a nevelés frontján vívott harc ellanyulásáról, hanem éppen ellenkezőleg, a harc kiélesedéséről, hiszen a Párt útmutatása nyomán kell felszámolnunk a mult minden káros pedagógiai elméletét és kell megtanulnunk szocializmust, kommunizmust építő nevelőkként dolgozni és gondolkodni. Ebben a mult elleni küzdelemben és a jövő felé való törekvésben, nevelésügyi téren alapos eligazítást ad a szerző tanulmánya. Szerző megmutatja a feltételeket, melyek szükségesekek az előttünk álló köznevelési feladatok megoldásához. Szükséges, hogy neveléstudományunk pártszerű legyen, hogy munkáját áthassa a pártyszerűség szelleme. Neveléstudományunk „tanuljon nevelni a Párttól. A Párt a legnagyobb nevelő. A kommunista pár-

tok neveik ma új életre az emberiséget. Senki és semmi nem tud egyes embereket és egész tömegeket olyan mélyrehatóan átforgatni, mint a Párt. Neveléstudományunknak meg kell tanulnia a Párton kívül, más feltételek közt folyó nevelésre megfelelő változtatásokkal alkalmazni a legnagyobb nevelési munkát: a Párt nevelőmunkáját és meg kell tanítania erre a nevelési gyakorlatot is“, írja a szerző (66. old.)

Szükséges továbbá, hogy nevelésügyünk kövesse a szovjet pedagógia iránymutatását, teremtsen meg az elmélet és gyakorlat egységét s használja fel a haladó nemzeti és nemzetközi pedagógiai hagyományok tapasztalati kincsét. Mai magyar pedagógiánkban még sok a bizonytalanság, de az a tény, hogy nevelőink zöme népi demokráciánk szolgálatába állott, biztosíték arra, hogy e szempontok szerint kialakuljon hazánkban is a szocialista és kommunista nevelés nagyszerű rendje.

A szerző könyvében külön-külön foglalkozik a neveléstudomány egyes területeivel, a neveléskélektan, a nevelésemélet, az oktatás, a neveléstörténet kérdéseivel. Minden területen van értékes mondanivalója és megszívlelendő megjegyzése. Igen jelentősek tömör lélektani megállapításai, mert nálunk éppen a lélektan terén igen nagy bizonytalanság uralkodik. De ez érthető is, hiszen nálunk a burzsoa lélektan volt minden lélektani munka egyetlen elméleti alapja, a burzsoa lélektan, a pszichologizmus pedig hatékonyan képviselte a kapitalizmus, imperializmus érdekeit.

Lázár György kötete jelentős megállapításokat, útmutatásokat tartalmaz nevelésügyünk mai helyzetében, ezért ajánljuk azoknak, akik a nevelés elméletével és gyakorlatával foglalkoznak.

KIRÁLY JÓZSEF

NINA POPOVA: AZ URALI FUTAR. (Uj Magyar Könyvkiadó.)

Öt novella a szovjet nép hősi korszakából: a Nagy Októberi Forradalomból és a Honvédó Háborúból. Jellemző részületek, egy-egy élénk varázsolt eleven valóság. Küzdelmek, amelyekben az egyéni sors elválaszthatatlanul olvad bele az egész nép sorsába.

A polgárháborút legteljesebben az „Olga néni“ c. novella tükrözi. Olga néni a kulákok kizsákmányolásától nyugó parasztszöny volt 1919-ig, amikor kitört a forradalom. Öntudatlan sze-

gény asszony volt, nem tudta még, hogy a kulákok ellenségei, nem tudta, hogy kik okozzák szenvedéseit. Öntudatlanságában elvállalja egy gazdag kulák vagyonának őrzését, mikor az elmenekül a vörösök elől. A forradalmárok azonban természetesen nem tartják tiszteltetben a kulák intézkedését és szétosztják a földjét, vagyonát. Olga néni mégis megmenti a kulák arannyal telt ládikóját. Lányát azonban már egy szovjet tiszt veszi feleségül. Ő nem érti még ezt. Ellenségesen viselkedik a forradalmárokkal szemben, mert „istentelenek”. Elhidegül saját lányától s visszavonul régi, rozoga kunyhójába. Várja a kulák visszatértét, hogy visszaszolgáltassa a megörzött aranyait. S a kulák csakugyan jön. A fehérekkel érkezik viszsza, akik átmenetileg visszafoglalják a falut. A szörnyű pusztítás azonban, amit véghezvisznek, most már Olga néni is észhez téríti, mint ahogy egyszerre fölnyitja a még tévelygő parasz-tok szemét is.

Tehát maga az élet, az események győzik meg ezeket a hősokeket. A novella eseményeinek fölépítése olyan, hogy egyszerre világossá válik minden külön tanítás nélkül, hogy hol van a helye a dolgozó népnek. Megmutatja a felszabadulás, a folytonos fejlődés útját, rávezeti az embereket a helyes cselekvésre.

Ugyanezt a vonást a többi novellákban is megtaláljuk. Nina Popova művészetének jellemző vonása ez s egyben legfőbb erénye. „A tiszta forrás”-ban és az „Aranyvirág”-ban is megtaláljuk — természetesen az új helyzetnek megfelelő formában. Mindkét novella az épülő szocialista ország békés rajzával kezdődik. Azt az életet, lüktető, bizakodó hangulatot látjuk, amelyből senkinek sincs kedve kimozdulni. De éppen azért kérlelhetetlen gyűlölet ébred az emberekben, mikor mégis ott kell hagyni a kolhozot, a családot, a jövő terveit. Olyan elszántsággal mennek a háborúba, a betörő fasiszták ellen, amely hősokeket formál a békés kolhoz-parasztokból.

A szovjet ember nem egyéni szeszélyeinek, vágyainak, kívánságainak él. Élete tehát sohase lehet céltalan s nem omolhat össze a legnehezebb körülmények között sem. A „Kocsis” c. novella főhőse, Pavla Andrejevna együtt megy a Vörös-Seregekkel. Nagyszerű tetteket visz véghez. Férje elesik. Miben találja

meg a vigasztalást, az örömet? Az új ország építésében. De ismét rájuk tör a vész. Hitler banditái támadnak. Most a vejét hívják a harcok s Pavla Andrejevna elfogja a szomorúság. Gyöttrődik. Fialat szeretne lenni, hogy mehessen ő is, mint régen. De egyszerre eszébe jut: „Mit siránkozok öregségemre?... Ki tart vissza engem?” — És munkára jelentkezik a katonakórházban.

Bajok, szenvedések nem törnek, nem törhetik le a szovjet embert, hiszen éppen az hevíti, az lelkesíti, hogy mindent legyőzzön, minden akadályt elhárítson a haladás útjából. Erről szólnak ezek az elbeszélések és a szocialista realizmus kristályos egyszerűségével világitják meg az események sodrában formálódó, alakuló embert. Falusi tájak, puszták, s a gyorsan fejlődő kolhozok képe tárul elénk, de érezzük, hogy ezek a képek már a változott, az új életért harcoló világ képe. Hírt ad magáról, mert tudja, hogy ez az új, a most formálódó világ képe. Ugy érezzük, nem véletlenül került a kötet élére „Az urali futár” c. novella. Ez a novella veti föl és foglalja egybe mindazokat a problémákat, amelyekből egy-egy részt mutat külön a többi. A polgárháború, az osztályharc kérlelhetlensége, a kommunista ember sajátosságai s a Bolsevik Párt győzelmébe való rendíthetetlen bizalom: ezek a legfőbb problémái. Az urali futár, aki megrettenés nélkül tör át a legádázabb ellen-ségen, hogy hírt adjon róluk, jelképezi az egész hősi küzdelmet, amelyet a szovjet nép vívott a szabadságért, a haladásért, a világ dolgozóinak győzelméért.

SERES JÓZSEF

PANOVA: VILÁGOS PART. (Uj Magyar Könyvkiadó.)

Panova regénye a Nagy Honvédő Háborút közvetlen követő esztendőkről szól. A fejvesztetten menekülő náci seregeket már Berlin alatt üldözi a Vörös Hadsereg, míg odahaza a Szovjetunióban lassan megkezdődik az építés. Füstölgő romok és felperzselt búzatáblák üres istállók és kifosztott éiéstárak jelzik a nácik vandál pusztításának nyomát, de a kihalt, kietlennek látszó vidéken lázas ütemben indul a munka, a romok eltakarítása.

A háború alatt a „Világos part”-szovhoz csaknem teljesen elpusztul: gépeit, állatállományát Németországba